

ת"פ 23298/02/16 - מדינת ישראל נגד רפאל-רפי דהאן

בתי המשפט

בית משפט השלום קריית גת
ת"פ 23298-02-16 מדינת ישראל נ' דהאן

בפני: כבוד השופט אור אדם, סגן הנשיאה
המאשימה מדינת ישראל ע"י ב"כ עו"ד יוליה מינביץ' תביעות לכיש
נגד
הנאשם רפאל-רפי דהאן ע"י ב"כ עו"ד ליבת אזולאי במינוי הסנ"צ

הכרעת דין

רקע כללי

1. נגד הנאשם הוגש כתב אישום המייחס לו עבירות של שימוש ברכב ללא רשות, נהיגה בזמן פסילה, נהיגה ללא רישיון וללא ביטוח.
2. בפתח פסק הדין מודיע בית המשפט, כי הנאשם מזוכה מחמת הספק מן העבירה של נהיגה בפסילה, שעה שהתביעה לא הגישה את החלטת הפסילה.
3. עיקר העובדות אינן שנויות במחלוקת:
 - א. אין מחלוקת כי ביום 13.10.15 בסמוך לשעה 21:00, המתלון ליאב בן עזרא (להלן: "המתלון"), החנה את רכבו מסוג סיטרואן מ.ר. 79-627-63 (להלן: "הרכב"), בעודו מונע, בסמוך לקיוסק בקריית גת, וירד ממנו על מנת לקנות סיגריות מהקיוסק.
 - ב. אין מחלוקת כי הרכב נגנב, כאשר הגנב נטל את הרכב ללא רשות ונסע בו עד לאשקלון.
 - ג. אין מחלוקת כי הנאשם עמד בתחנת האוטובוס בסמוך לרכב המונע, עלה על הרכב שנגנב ונסע ברכב הגנוב ממקום הגניבה בקריית גת ועד לאשקלון.
 - ד. אין מחלוקת כי הרכב נתפס ברח' טשרניחובסקי באשקלון, זמן קצר יחסית לאחר גניבתו, ועימו הנאשם.
 - ה. שלושה עדים, המתלון ושני שוטרים העידו כי הנאשם יצא מדלת הנהג.
4. המחלוקת בין הצדדים, נוגעת אך ורק לשאלה, אם הנאשם הוא זה שנטל את הרכב ללא רשות, בסמוך

לקיוסק בקריית גת, ונהג בו עד לאשקלון, שם נתפס בכף, כטענת המאשימה, או שהנאשם היה רק "טרמפיסט", שעלה על הרכב שגנב אדם אחר, ונסע אתו לאשקלון, כטענת הנאשם.

5. ההגנה תלתה את עיקר יהבה על הזיהוי של המתלון, אשר העיד כי האדם שנתפס ברכב באשקלון, היינו הנאשם, הוא האדם שגנב את רכבו. ההגנה אף הגדילה והגישה חוות דעת מומחית, לענין הפגיעה במשקלו של אותו זיהוי, שנעשה על ידי המתלון. ואולם, בניגוד לתיקים בהם מסכת הראיות נשענת כולה על זיהוי, לגביהם טוב ויפה לתקוף את משקלו של הזיהוי - הרי שבענייננו מכלול הראיות אפילו ללא הזיהוי, מוביל למסקנה חד משמעית, מעבר לכל ספק סביר, כי הנאשם הוא זה שנטל את הרכב ללא רשות.

6. החזקה התכופה היא חזקה עובדתית המבוססת על ניסיון החיים. על-פיה, אדם שנמצאים ברשותו טובין גנובים זמן קצר לאחר שנגנבו (היינו, בתכוף לאחר הגניבה), יוחזק כמי שגנב אותם, או למצער קיבל אותם לרשותו בידועו שהם גנובים. זוהי חזקה הניתנת לסתירה, ונבחנת בהתאם למכלול נסיבות העניין. הנאשם יכול להפריכה על-ידי הצעת הסברים חלופיים להימצאותם של הטובין הגנובים בידיו (ע"פ 8584/13 **לואי שטארה נ' מדינת ישראל**, (30/06/2014), פסקה 22 לפסה"ד).

7. עוצמתה של החזקה, ומידת הנטל להפריך אותה, שונים ממקרה למקרה בהתאם לנסיבות. בענייננו, לאחר שהנאשם נתפס לבדו ברכב הגנוב זמן כה קצר לאחר שנגנב, כשהוא יוצא מכסא הנהג, עבר הנטל אליו להפריך את החזקה כי הוא היה זה שנטל את הרכב ללא רשות. בנסיבות העניין, נראה כי משקלה וחוזקה של החזקה התכופה הוא רב. על מנת להפריך את החזקה האמורה, דרושה היתה גרסה חזקה, איתנה ומבוססת. דא עקא, גרסתו של הנאשם נשמעת כה מופרכת, כך שגם ללא הזיהוי, ניתן היה לקבוע כי הנאשם לא הרים את הנטל הכבד המוטל עליו. הטענה של הנאשם, לפיה גנב של רכב לקח עימו טרמפיסט שאיננו מכיר, היא טענה חסרת כל היגיון.

8. די אפוא בחזקה התכופה, בלוויית הגרסה נטולת ההיגיון של הנאשם, כדי להביא להרשעה מעבר לכל ספק סביר. כשלנתונים אלה מצטרף גם הזיהוי של המתלון, למרות שמשקלו איננו רב בנסיבות העניין, הרי שהוא מחזק במידת מה את הראיות החזקות ממילא.

ראיות התביעה

9. מטעם המאשימה העידו ארבעה עדים: המתלון, האדם שהסיע אותו ברכב בעקבות הרכב הגנוב, ושני השוטרים שהגיעו לזירה.

10. **המתלון** העיד, כי עצר את רכבו והותירו מונע כאשר ירד לקיוסק לקנות סיגריות. כבר אחרי שהחנה את הרכב בסמוך לקיוסק, הבחין בתחנת אוטובוס בשני אנשים. גם הנאשם הודה כי עמד בשלב זה בסמוך לתחנת האוטובוס. המתלון נכנס לקנות סיגריות, וכשיצא כעבור רגע, ראה את אחד מהשניים שהיו קודם בתחנת האוטובוס, נכנס לרכבו. הוא צעק לעברו, אולם אותו אדם הסתכל עליו ונסע. גם הנאשם הודה כי נסע ברכב של המתלון.

11. הסניגורית טענה כי מדובר בסתירה משמעותית, כאשר בעדות טען המתלון, כי הרכב חנה 100 מ' מהקיוסק או קצת פחות (ע' 12 ש' 19 לפרוט'), בניגוד להודעתו (שלא הוגשה) בה נטען כי מדובר בשלושה

- מ' בלבד. בהמשך העדות, טען המתלון כי מדובר במרחק קצר מהקיוסק (ע' 15 ש' 13 לפרוט'). הנאשם עצמו הגיש את התמונה **נ/2**, והסביר היכן הקיוסק, היכן תחנת האוטובוס והיכן חנה הרכב המונע. ניתן לראות כי מדובר במרחק של כעשרים מ' לערך, כך שאין לייחס חשיבות של ממש לעניין שולי זה.
12. המתלון הוסיף ותיאר את שאינו במחלוקת, כי פנה לעובד בקיוסק, וביקש לנסוע אחרי הרכב הגנוב, כשבדרך התקשר לאשתו, אשר באמצעות אפליקציה לאיתור מיקום הטלפון הסלולרי שנותר ברכב הגנוב, היא הכווינה אותו כל הדרך לכיוון אשקלון, כאשר כל הזמן הוא משוחח עם המוקד המשטרתי לגבי מיקום הרכב הגנוב.
13. העד שמואל שלום, הנהג שהסיע את המתלון, מחזק את עדותו של המתלון, לעניין המרדף באמצעות הכוונת האשה, אם כי עניין זה איננו במחלוקת.
14. כאשר הגיעו לאשקלון, לפי ההכוונה של האשה, העיד המתלון כי ראה את הרכב שלו מונע. המתין לשוטרים, ואז ראה כי השוטרים הוציאו את הנאשם מדלת הנהג. המתלון זיהה כי האדם שנתפס, היינו הנאשם, הוא זה שגנב את רכבו זמן קצר קודם לכן.
15. ההגנה הדגישה, כי אין לתת משקל לזיהוי הנאשם ע"י המתלון כמי שגנב את הרכב, שכן המתלון כאשר שוחח עם מוקד 100 נשאל אם ראה מי גנב לו את הרכב והשיב כי לא ראה. מעיון בתמלילי השיחות עם מוקד 100, **ת/1**, עולה כי בשיחה הראשונה משעה 21:00 נשאל המתלון: **"ראית מי גנב לך אותו?"** הוא משיב: **"לא ראיתי. אני לא יודע לאן, אני מחפש לאן לנסוע"**. בהמשך אותה שיחה הוא נשאל שוב: **"אז ראית מי גנב אותו?"**, והוא משיב שוב: **"לא ראיתי מי. לא"**. בשיחה האחרונה משעה 21.17 המתלון נשאל שוב: **"אתה מכיר את הנהג?"** ומשיב: **"לא אישית, לא אישית"**.
16. הסניגוריה טענה כי בנסיבות אלה, כאשר בזמן אמת טען המתלון בפני מוקד 100 שלא ראה את הגנב, הרי שאין מקום לייחס משקל לעובדה, שכאשר נתפס הנאשם ברכב הוא זיהה כי זה האדם שגנב את רכבו.
17. המתלון הסביר בחקירתו הנגדית, כי הוא ראה שהאדם שעלה לרכב שלו וגנב אותו, הוא אותו אדם שהמתין קודם בתחנת האוטובוס, כאשר נכנס לקיוסק, וכי הוא זכר שאותו אדם לבש מכנס קצר, כיפה לבנה וחולצה לבנה, פרטי לבוש שאין מחלוקת שהנאשם נתפס איתם בעת שנתפס באשקלון.
18. המתלון נשאל, מדוע ציין בשיחה עם מוקד 100 שהרכב גנב לו "מול העיניים", אך כשנשאל אם ראה את הגנב, השיב שלא ראה את הגנב. המתלון השיב, כי באותו רגע לא עניין אותו מי גנב את הרכב, אלא רק שהמשטרה "תתחיל לעבוד".
19. מחד גיסא, יש ממש בטענת ההגנה כי העובדה שבשתי הזדמנויות אמר המתלון בזמן אמת כי לא ראה את גנב הרכב, מחלישה את טענתו כי זיהה את הנאשם. מאידך גיסא, מרצף השיחות למוקד 100 אכן עולה שהמתלון מביע מורת רוח, מהעובדה ששואלים אותו פרטים רבים ולא מתחילים במרדף אחר הרכב הגנוב.
20. נמצא אפוא, כי גם ללא חוות דעתה של המומחית, יש בעיות בזיהוי שביצע המתלון, ויש לתת לו משקל נמוך יחסית.
21. ההגנה טענה למחדל חקירתי, בכך שלא נלקחו טביעות אצבע מן ההגה ברכב, או מארנקו של המתלון.

ההלכה פסוקה קבעה כי מחדל חקירתי יביא לזיכוי רק אם יש בו כדי לעורר ספק סביר (ע"פ 5987/15 פלוגי נ' מדינת ישראל, (12/07/2017), פסקה 7 לפסה"ד). בענייננו, כאשר גרסתו של הנאשם כל העת היתה כי היה ברכב, וכאשר גרסתו האחרונה והכבושה היא, גם אפילו רכן לעבר כיסא הנהג על מנת לקחת סיגריות, ברור שיכול היה להיות הסבר לטביעות האצבע על ההגה ולכן אין מדובר במחדל חקירתי.

22. שני השוטרים שהגיעו לזירה בעקבות דיווח המתלונן הם השוטר **פבל וילנסקי ואסף ווקנין**.

23. השוטר פבל העיד, כי קיבל דיווח על מיקום הרכב הגנוב, המודיע דיווח כי הרכב נעצר, הוא נכנס לרח' טשרניחובסקי, וראה את הנאשם יוצא מדלת הנהג ונשען על הרכב. הנאשם נשאל מה הוא עושה ברכב והשיב: **"לא יודע"** ובהמשך אמר **"כי רק לקח טרמפ"**. גם בחקירה הנגדית, חזר פבל והדגיש כי הדלת הקדמית שמאלית נפתחה, והנאשם יצא מדלת זו. הוא גם ציין כי מהנאשם עלה ריח חריף של אלכוהול (ע' 22 ש' 14-15 לפרוט').

24. השוטר אסף תיאר, כי דרך המוקד נתקבלו הנחיות לאן לנסוע, עד שהניידת הגיעה לרח' טשרניחובסקי. גם השוטר אסף הבחין בנאשם יוצא מדלת הנהג. הוא ציין כי הנאשם בדיוק החנה את הרכב, הרכב היה מונע, הנאשם נשאל של מי הרכב והשיב: **"לא יודע"** ואמר שהוא ביקש טרמפ.

25. נמצא כי שני השוטרים, פבל ואסף, שניהם ראו את הנאשם פותח את דלת הנהג ויוצא ממנה. העובדה שאחד מהם ציין כי לאחר מכן נשען הנאשם על הרכב, היא פרט שולי שאיננו משמעותי לעניין היציאה מדלת הנהג, שהיא לב המחלוקת. אכן, העובדה שהמתלונן העיד שהשוטרים "הוציאו" את הנאשם מדלת הנהג, סותרת את עדויותיהם הברורות. ואולם, יש לזכור כי המתלונן המתין מרחוק, שכן השוטרים הורו לו שלא להתקרב. המתלונן ראה את שני השוטרים מגיעים בסמוך לרכב הגנוב. המתלונן ראה את הנאשם עם שני השוטרים בסמוך לדלת הנהג. בנסיבות אלה, ייתכן שסבר שהם הוציאו אותו מן הרכב, גם אם הנאשם בפועל יצא בעצמו מדלת הנהג, כפי שהעידו השוטרים פבל ואסף.

26. ויודגש - הנאשם בהודעות במשטרה ציין, כי יצא מדלת הנוסע. רק לאחר שהנאשם ראה את חומר החקירה, לפיו שני שוטרים ומתלונן מסרו כי הוא יצא מדלת הנהג, רק אז צצה לפתע הגרסה הכבושה, לפיה לאחר שיצא מדלת הנוסע, הוא הלך מסביב לרכב, ורכן לעבר כיסא הנהג על מנת לקחת סיגריות. ואולם, אפילו גרסה כבושה זו, איננה מתיישבת עם עדויותיהם של שני שוטרים, שראו את הדלת נפתחת ואת הנאשם **יוצא** מדלת הנהג, ולא רק נעמד לאחר שהתכופף.

גרסת הנאשם

27. הנאשם בחקירתו הראשונה במשטרה **ת/2**, סיפר כי היה בתחנת אוטובוס בקריית גת, ראה בחור באוטו ליד תחנת האוטובוס, ששאל אותו לאן הוא צריך לנסוע, וכאשר השיב כי הוא מבקש לנסוע לאשקלון, הציע לו אותו בחור כי יקח אותו טרמפ. כאשר הגיעו לאשקלון עצר הבחור בחניה, יצא מן האוטו ופתאום הגיעה המשטרה.

28. התביעה טענה לסתירה בכך שבהודעה נשאל הנאשם באיזה שעה חיכה בתחנת האוטובוס, והשיב כי הוא חיכה לאוטובוס של 19:30 (ת/2 ש' 13), ואילו בעדות בבית המשפט, שינה הנאשם את גרסתו וטען כי

המתין לאוטובוס של 21:00. אינני רואה בכך סתירה של ממש, שכן אין מחלוקת כי הנאשם המתין בסמוך לשעה 21:00 בתחנת האוטובוס ליד הקיוסק, ו"טעות" כזו איננה משרתת את גרסתו.

29. הנאשם בחקירתו השניה **ת/3**, ציין כי מי שלקח אותו טרמפ הוא אדם שאיננו מכיר ממוצא רוסי וכאשר הגיע הרכב לאשקלון, הוא ירד מהדלת הרגילה שליד הנהג (ת/3 ש' 16-20). החוקר הטיח בנאשם, כי השוטרים ראו אותו יוצא מדלת הנהג. הנאשם לא נתן את הגרסה הכבושה, לפיה רכן לעבר כיסא הנהג לאחר מכן, אלא השיב רק שכאשר הם הגיעו, הוא היה מחוץ לרכב (ת/3 ש' 21-22). ההודעה היא מפורטת, והנאשם מביא שם גרסה סדורה. החוקר לא נשאל אף שאלה לגבי גביית העדות. ברור שאם היה מדובר בגרסת אמת, היה הנאשם מעלה אותה כבר בהודעה זו, כאשר הוטחו בו הדברים. העובדה שהגרסה צצה רק בבית המשפט, מלמדת כי מדובר בגרסה מתוכננת, המנסה להסביר בדיעבד מדוע נראה יוצא ממושב הנהג.

30. הנאשם טען בהודעה, כי לקח את הטרמפ לאשקלון כי רצה לבקר ידידה. הנאשם לא פירט את שם הידידה או את כתובתה. בעדות בבית המשפט אמר שאיננו יודע את כתובתה וכי נסע לבקר אותה מבלי לתאם דבר מראש. גם הסבר זה לא ניתן לקבל.

31. בעדותו של הנאשם בבית המשפט, הנאשם לא הביא הסבר מניח את הדעת לכל התהיות העולות מגרסתו:

א. הנאשם טען כי המתין לאוטובוס של 21:00 בתחנת האוטובוס, וזאת בניגוד להודעה במשטרה ששם טען כי המתין לאוטובוס של 19:30. מדובר כאמור לעיל בעניין מינורי שאדם יכול לטעות בו, אולם מידת הביטחון של הנאשם, וטענתו כי אמר זאת לחוקר והחוקר הוא שהתבלבל, מעידה התחכום בעדותו של הנאשם, שהתאימה עצמה לראיות שנודעו לנאשם בעת עדותו.

ב. הנאשם טען כי ראה מישהו עומד ונשען על הרכב המונע, אשר שאל אותו לאן הוא צריך וכאשר השיב לאשקלון, הבטיח לקחת אותו. ברור שכך לא מתנהג גנב של רכב. מטבע הדברים, גנב רכב, אשר מאתר רכב שהושאר מונע, נכנס כמה שיותר מהר לרכב ופותח בנסיעה מהמקום במהירות. התיאור של הנאשם בלתי הגיוני לחלוטין.

ג. הנאשם, שידע כי שני שוטרים, כמו גם המתלונן, ראו אותו יוצא מדלת הנהג, שינה את הגרסה במשטרה, בה אמר כי יצא מדלת הנוסע ונתפס בחוץ, ועל מנת להתאים את הגרסה לעדות השוטרים, טען כי לאחר שיצא מן האוטו ניגש לדלת הנהג והתכופף לקחת סיגריות כאשר ראה את הניידות מגיעות (ע' 29 ש' 2-3 לפרוט'). לא היה לנאשם הסבר מדוע לא הביא גרסה זו במשטרה, כאשר נשאל על כך. מדובר בגרסה כבושה שיש לדחותה על הסף, ואף היא מעידה על התחכום ב"שיפוץ" גרסתו.

ד. בחקירה הנגדית נשאל הנאשם לגבי הסתירות שבין גרסתו לגרסה במשטרה. הוא טען כי חלק מהדברים לא נרשמו בהודעה. יש לזכור שהנאשם ויתר על

חקירתו הנגדית של מי שגבה את ההודעה הראשונה **ת/2**, וכאשר העיד החוקר דני סעדון, הוא לא נשאל דבר וחצי דבר לגבי גביית ההודעה השניה **ת/3**.

ה. באשר למטרת הנסיעה לאשקלון, שב הנאשם וציין כי מדובר היה בדידה שלו, אותה פגש רק יומיים שלושה קודם לכן ולקח ממנה את מספר הטלפון. הנאשם לא הביא את אותה ידידה לאשר את גרסתו. הנאשם לא ידע את כתובתה ולא תיאם מראש את הביקור. מדובר אפוא בגרסה חסרת יסוד, שכן אם באמת היה הנאשם רוצה לבקר את אותה ידידה, ואם באמת לקח "טרמפ" עם הגנב שלא הכיר, סביר שהיה מתקשר אליה בכניסה לאשקלון, על מנת לברר היכן כדאי לרדת, ולא ממשיך עם אותו נהג עלום, עד לסמטה קטנה וחד סטרית באחת השכונות באשקלון.

ו. הנאשם טען כי חלפו אולי 10 דקות מאז שהרכב חנה, ואותו נהג עזב את הרכב, ועד שהגיעו הניידות (ע' 32 ש' 6 לפרוט'). גם גרסה זו היא גרסה ללא יסוד, שכן מהשיחות למוקד 100 ומעדויות השוטרים והמתלון, עולה כי מיד בסמוך לאחר שהרכב עצר בסמטת טשרניחובסקי, הגיעו למקום המתלון והשוטרים.

ז. ואולם מעבר לכל אלה, בלתי סביר לחלוטין, שמי שגונב רכב ייקח עימו ברכב הגנוב "טרמפיסט" שאיננו מכיר. הנאשם לא הביא כל הסבר לחוסר ההגיון העומד בבסיס גרסתו.

עדות המומחית

32. ההגנה הביאה בנוסף לנאשם גם חוות דעת של המומחית **דר' לאה יגר** לעניין משקלו של הזיהוי שערך המתלון.

33. **הפן הפורמאלי** במספר החלטות התייחס בית המשפט להתנהלות הפגומה של ההגנה בעניינה של המומחית. התיק היה קבוע להוכחות ליום 6.9.17, לשמיעת כל הראיות לרבות פרשת ההגנה וסיכומים בע"פ. בסוף פרשת התביעה ביקשה הסניגורית דחייה של פרשת ההגנה למועד אחר, ובית המשפט דחה את הבקשה. רק לאחר שהסניגורית טענה, כי מדובר בעניין אישי המחייב אותה לעזוב את בית המשפט, נאות בית המשפט לדחיה קצרה. מההתנהלות בדיון ביום 6.9.17, ברור כי באותו שלב ההגנה לא ביקשה להביא חוו"ד מומחה, וכי אלמלא אותה בעיה אישית של הסניגורית, היתה נשמעת באותו מועד עדות הנאשם ומיד אחריה סיכומים בע"פ. ההגנה ניצלה את הדחייה, על מנת להגיש את חוות דעת של המומחית, אשר הוגשה לבית המשפט שלושה ימים לפני הדיון, ללא התנצלות וללא הבהרה, תוך העמדת התביעה בפני מצב בלתי אפשרי, שכן היה עליה להיערך לחקירה נגדית של המומחית בתוך זמן קצר וזאת בניגוד לאמור בסעיף 83 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, לפיו, בניגוד לראיות הגנה אחרות, חוו"ד נגדית חובה להמציא לתביעה "**זמן סביר**" לפני הדיון. בית המשפט התייחס בהחלטתו (ע' 35-36 לפרוט') לפגמים בהתנהלות זו, הן מבחינת סדר הדין והן מבחינה קולגיאלית, ואין מקום לשוב על כך פעם נוספת. למרות זאת ועל מנת שלא למנוע מהנאשם את הגנתו, איפשר בית המשפט את הגשת חוות הדעת ואת החקירה

הנגדית של המומחית.

34. **הפן המהותי** כאמור בפתיח לפסק הדין, נראה כי **הגשת חוות הדעת בתיק זה היתה מיותרת לחלוטין ומדובר בבזבז כספי ציבור שלא לצורך.**

35. בניגוד לטענת התביעה, כי מדובר למעשה בחוות דעה לגבי מהימנות עדים, שיש לפסול אותה, הרי שחוות דעת לגבי מחקרים הנוגעים לאמינות של זיהוי - היא בהחלט חו"ד ראוייה בתיקים המתאימים.

36. עם זאת, בתיק זה לא היה מקום ולא היה צורך בהגשת חוות הדעת משתי סיבות: **ראשית**, אין מדובר בתיק שבו הראיות מתבססות אך ורק על זיהוי. כאמור בפתיח, בתיק זה ישנן ראיות כבדות משקל מעבר לכל ספק סביר, גם ללא הזיהוי של המתלונן. ראוי שהסניגוריה הציבורית תשמור את השימוש החריג בחוות דעת מעין אלה, לתיקים מתאימים, בהם מדובר באישום המבוסס רק או בעיקר על זיהוי. **שנית**, לא היה צורך בחוות דעת מומחה, כדי לקבוע שמשקלו של הזיהוי של המתלונן את הנאשם כמי שגנב את רכבו, איננו משקל רב. ההלכה הפסוקה קבעה כי הרשעה תיכון רק על יסוד זיהוי הנערך במסדר זיהוי חי או במסדר זיהוי תמונות, לו נקבעו כללים ברורים. זיהוי ספונטאני בנסיבות בהן אדם ראה גנב עולה לרכבו, ולאחר זמן הוא רואה אדם ברכב, ודאי איננו בעל משקל רב, לפי הפסיקה והשכל הישר, גם בלא צורך בחוות הדעת המייגעת שהוגשה.

37. **עצם קבלת חוות הדעת** התביעה התנגדה להגשת חוות הדעת ונסמכה על ההחלטה בעניין דוידוב (ת"פ (חיפה) 7306-12-13 **מדינת ישראל נ' סולומון דוידוב**, (18/12/2014)). באותה פרשה, סירב בית המשפט לקבל את חוות הדעת. נקבע כי הערכת וקביעת ממצאי אמינות ומהימנות מסורה, כעיקרון, לבית המשפט ולו בלבד, ואין מקום להיעזר בהקשר זה במומחים מטעם הצדדים.

38. לא מצאתי מקום לשלול את עצם קבלת חוות הדעת, כשם שנקבע בעניין ת"פ 7306-12-13 דוידוב הנ"ל. אכן, מהימנות היא תמיד עניין לבית המשפט. ואולם, קביעות מדעיות באשר לקריטריונים לזיהוי נכון ולזיהוי מוטעה, הן בהחלט עניין מקצועי, בו רשאי בית המשפט להסתייע בחוות דעת מומחיות.

39. **הפסיקה** ואכן, למרות ההחלטה בעניין דוידוב, עיון בפסיקה מלמד כי דר' יגר הגישה חוות דעת דומות בכמה וכמה תיקים פליליים: בעניין קרן (ע"פ 4209/14 **יצחק קרן נ' מדינת ישראל**, (15/11/2015)), בית המשפט העליון כמעט ואינו מתייחס לחוות דעתה של דר' יגר. בית המשפט הדגיש, כי אכן, יש פגמים וסתירות שיש בהם כדי לגרוע ממהימנותו של הזיהוי כשלעצמו. ברם, בנסיבות המקרה גריעה זו אינה צריכה להוביל להתעלמות מוחלטת מראיית הזיהוי. הודגש שראוי לאמץ גישה זהירה המפחיתה ממשקלו של הזיהוי עד לדרגה בה ניתן יהיה להתבסס עליו רק ככל שיימצאו ראיות מחזקות ממשיות ומשמעותיות (שם, פסקה 52 לפסה"ד). בעניין קיקואשווילי (תפ"ח (באר-שבע) 54286-05-11 **מדינת ישראל נ' יצחק קיקואשווילי**, (03/09/2013)), דחה בית המשפט המחוזי את עדותה של המומחית, בטענה כי מכלול הנסיבות מעידות על אמינות הזיהוי, חרף האמור בחוות הדעת. בעניין צקול (ע"פ (מרכז) 15470-04-16 **קסאו צקול נ' מדינת ישראל**, (03/01/2017)), קבע בית המשפט כי אין כל רלוונטיות לחוות דעתה של דר' יגר (שם, פסקה 40 לפסה"ד). בעניין הר שלום (ת"פ (ירושלים) 9327-04-14 **מדינת ישראל נ' אלישוב הר שלום**, (07/05/2017)), קבע בית המשפט כי מדובר בסוגיה

פסיכולוגית מעניינת ורבת היקף, אולם אין בחוות הדעת כדי לקעקע את אמינות המתלון ומהימנות הזיהוי, שכן בחינת מכלול הנתונים מעלה כי קיימים מספר פרמטרים המחזקים ותומכים בעדות המתלון. בעניין בינאורשלווילי (ת"פ (קרית גת) 27007-04-14 **מדינת ישראל נ' רולנד בינאורישווילי**, (07/01/2016)) ציין בית המשפט כי ממילא לא נמצאו הבדלים עמוקים בין המשתנים שצינה ד"ר יגר לפרמטרים שנקבעו בפסיקה. בעניין זוארץ (ת"פ (נתניה) 14516-07-12 **מדינת ישראל נ' גל יגאל זוארץ**, (04/04/2013)), ציין בית המשפט כי אין בחוות דעתה של דר' יגר כדי לסייע בנסיבות העניין להגנתו של הנאשם. הודגש שמשקלה של חוות דעת מעין זו מוגבל, שכן היא אינה מתייחסת ישירות למהימנות הזיהוי שביצע המתלון בנסיבות העניין, ואינה מתחשבת בתכונותיו וביכולותיו האישיות של המתלון בתחום הזיהוי. לעומת זאת, בעניין אתאל (ת"פ (באר שבע) 10873-04-13 **מדינת ישראל נ' אברהם אתאל**, (29/12/2014)) הנאשם אכן זוכה בדין עקב בעייתיות בזיהוי, אם כי המומחית דר' יגר מוזכרת רק בעקיפין ואגב אורחא (שם, פסקה 32 לפסה"ד). גם בעניין בליקוב (ת"פ (חיפה) 16682-04-13 **מדינת ישראל נ' יואב בליקוב גילל**, (07/11/2013)), זיכה בית המשפט על יסוד מכשלות בזיהוי, כאשר הוא נסמך בין היתר על חוות דעתה של דר' יגר.

40. **הבעייתיות המובנית בזיהוי אדם בנסיבות מחשדות** כאמור לעיל, אין צורך בחוות דעת, כדי להבין את הבעייתיות שבזיהוי שערך המתלון. ההלכה הפסוקה קבעה לא אחת כי ניתן להרשיע אדם על יסוד זיהוי בלבד, וזאת כאשר נערך מסדר זיהוי כדן ובו לפחות שמונה תמונות או שמונה ניצבים. זיהוי ספונטני ואקראי, כאשר נראה רק אדם אחד בנסיבות מחשדות, כמו בתוך רכב שנגנב זה עתה - מעצם טבעו מעורר חשד ומחייב לתת לו משקל נמוך.

41. בעניין פלוני (ע"פ 4524/11 **פלוני נ' מדינת ישראל**, (17/06/2013)), סיכם כב' השופט זילברטל את ההלכות בעניין זיהוי, בקובעו כי אמינותו של זיהוי נבחנת על פי שתי אמות מידה: האחת, אמינותו של העד המזהה; השניה, מהימנות הזיהוי כשלעצמו. אם אין חשש שהעד המזהה משקר ביוזעין, מתמקדת אמינות הזיהוי ביכולת הזכירה של העד המזהה וביכולתו להוציא מידע זה אשר אצר בזיכרונו מן הכוח אל הפועל. ראשית נבחנת יכולתו של העד להטביע בזיכרונו את חזותו של מבצע העבירה, ושנית נבחנת יכולתו של העד לשחזר את חזותו של מבצע העבירה ולזהותו בפועל. ברובד הראשון, נבחנות הנסיבות שאפפו את הטבעת דמותו של מבצע העבירה בזיכרונו של העד, ביניהן משך הזמן שהעד ראה את מבצע העבירה במהלך האירוע או לפניו, התנאים בהם ראה העד את מבצע העבירה (מרחק, זווית ראייה, מצב תאורה וכו'), השתייכותו האתנית-חברתית של מבצע העבירה ועוד. ברובד השני, נבחנים פרק הזמן שחלף עד למועד הזיהוי בפועל, התנאים הפיזיים ששררו בעת הזיהוי (כגון המרחק בין העד המזהה למזוהה, מצב התאורה, משך החשיפה של העד המזהה לפניו של המזוהה, האם היה זה מסדר חי או מסדר תמונות ועוד), וכן ההשפעות השונות שעשויות להיות לזיהוי עצמו ולמסגרת שבה נערך על מצבו הנפשי של העד המזהה ועל כושרו לזהות את מבצע העבירה. בית המשפט הדגיש שיש לתת את הדעת במיוחד לנסיבות אלה: הציפייה של העד לפגוש במבצע העבירה, אשר עלולה לערפל את כושר השיפוט שלו ולהובילו לזהות זיהוי שגוי; רצונו של העד לסייע לרשויות האכיפה, אשר עלול להובילו לזהות את המזוהה על פי דמיון יחסי בלבד למבצע העבירה; הקונטקסט שבו מתבצע הזיהוי ואשר עלול להוביל לזיהוי של אדם בשל ה"תפאורה"

שבה הוא מופיע לנגד עיניו של העד המזהה; רמזים שונים שעלולים להינתן לעד, אפילו מבלי משים, על-ידי אנשי המשטרה; הלחץ והחשש המלווים את העד המזהה בשל המפגש הצפוי עם מבצע העבירה; וכן מידת הביטחון של העד המזהה בזיהוי, אם כי, מחקרים רבים מצביעים על קשר רופף ביותר בין מידת הביטחון של העד לבין מידת ההצלחה של הזיהוי (שם, פסקאות 9-12 לפסה"ד, והפסיקה הרבה המפורטת שם).

42. **הנה כי כן - כמעט כל מה שקבעה המומחית דר' יגר בחוות דעתה, נאמר כבר בהלכה הפסוקה, ואין צורך להביא "מומחית" לעניין זה.**

43. עם זאת, כפי שנקבע בעניין ע"פ 4209/14 קרן הנ"ל, חוות הדעת רק מפחיתה במשקל הזיהוי, ולא מאיננה אותו. בענייננו, הראיות האחרות חזקות עד מאד, כך שכמו בעניין קרן הנ"ל, כמו בעניין ע"פ (מרכז) 15470-04-16 צקול הנ"ל, וכמו בעניין ת"פ (ירושלים) 9327-04-14 הר שלום הנ"ל - חוות הדעת איננה מעלה ואיננה מורידה לעניין ההרשעה.

44. מאמר בעניין פורסם ע"י כב' השופטת שמואלי ואורי פרייסמן (בעקבות דר' דורון מנשה ורביע עאסי: תלות בשדה והשפעתה על מהימנותו של הזיהוי החזותי, **עלי משפט** ח' (תש"ע), ע' 317). **ראשית**, הכותבים מציינים במאמר, כי מאמרם של מנשה ועאסי זכה לאזכורים רבים בפסיקה (שם, הערה 16), כך שבכל האמור בהנחיות כלליות, ניתן להסתמך על הפסיקה בעניין, ואין צורך בהטרחת מומחית להכנת חוות דעת ולחקירה. **שנית**, במאמר צויין ניסוי שנערך ע"י הכותבים, שיש בו כדי לחזק את מסקנתם של מנשה ועאסי, לפיה יש תלות בין מהימנות הזיהוי לתכונה אישיותית של "התלות בשדה", אולם הקשר רופף בלבד בין מהימנות הזיהוי לרמת הביטחון שהנבדק מביע בזיהוי. ניסוי זה, התייחס למסדר זיהוי בו הוצגו שמונה תמונות, ולא לזיהוי אקראי כפי שהיה בענייננו, כך שגם מסקנות המאמר (כמו פתיח חוות הדעת), אינם רלוונטיים לענייננו. **שלישית**, מה שנמצא בניסוי (שמגבלותיו תוארו במאמר), הוא שרמת הביטחון שהעד מביע בנכונות הזיהוי, היא **מנבא חלש** של הדיוק בזיהוי, ולעומת זאת, נמצא קשר בין נכונות הזיהוי לבין תכונת התלות בשדה. וכן נמצא כי נבדקים המאופיינים באי תלות בשדה, נוטים להעריך את הזיהוי שלהם ברמת ביטחון גבוהה יותר, אם כי לא כל מי שמביע ביטחון בזיהוי הוא בהכרח בלתי תלוי בשדה (שם, ע' 332-333, 335).

מן הכלל אל הפרט

45. **הצגת תמונה בחקירה** ראשית יש להסיר מעל הפרק את הזיהוי שנעשה עת הוצגה למתלונן תמונה בחקירתו. כפי שנפסק בעניין אתאל (ת"פ (באר שבע) 10873-04-13 **מדינת ישראל נ' אברהם אתאל**, (29/12/2014)), הכלל הוא שאין זיהוי אחר זיהוי. שכן, לאחר שהעד המזהה נחשף במהלך חקירתו למראהו של החשוד, שוב אין לדעת אם, בעת פעולת זיהוי מאוחרת יותר, אין המזהה פועל מתוך זיכרון התמונה שראה קודם בחקירה, במקום זיכרון האירוע. אכן, ייתכן שהעד בשלב השני מזהה פרטים מקוריים ומחזק את הזיהוי שהיה מסופק בתחילה. אך ייתכן גם, שתחושת החיזוק אצל העד נובעת מטעם אחר, לאחר שהוא ראה תמונה וכבר "שוכח". התמונה הוצגה אפוא למתלונן, לא כחלק מן הזיהוי, אלא רק כדי לשייך את האדם שזוהה על ידו לנאשם הקונקרטי, וברור שאין לה כל משקל כשלעצמה.

46. **משקל הזיהוי בזירה** לגופו של הזיהוי שנעשה על אתר, כאשר המתלונן זיהה שהאדם שנתפס ברכבו הוא אותו אדם שגנב את הרכב - המומחית בחוות דעתה המפורטת והמקיפה, ציינה את הקשיים בביסוס הרשעה על זיהוי פנים, ואת העובדה שהמחקרים מוכיחים כי לא אחת מדובר בזיהוי מוטעה. המומחית לא התייחסה בכך, לתיקים שבהם קיימות ראיות נוספות למכביר לבד מהזיהוי. המומחית ציינה בחוות הדעת את הגורמים שמשפיעים על דיוק הזיכרון והזיהוי: התאורה, המרחק, משך החשיפה לפרצופו של העברייני וכדומה. מדובר בשורה של קריטריונים אשר לא צריך להיות מומחה כדי להבינם. המומחית דנה באריכות בסוגיית הציפיות המוקדמות או אפקט האישוש. היא הדגישה את התופעה, לפיה ציפיה מוקדמת לראות אדם מסוים בזירת האירוע, משפיעה על זיהויו השגוי כמי שאכן היה ונצפה במקום. בענייננו, כאשר המתלונן ראה אדם יוצא מדלת הנהג של רכבו, שזה עתה נגנב, מקים הדבר חשש כבד להליך של "ציפיות מוקדמות" שהפעילו את "אפקט האישוש". כפי שצוין לעיל הדברים הם ברורים.

47. בחקירתה הנגדית בבית המשפט, הגנה המומחית על חוות דעתה ללא כחל ושרק. עיקר הדברים לא הוסיפו מעבר לאמור בחוות הדעת. ראוי לציין רק את תשובותיה של המומחית בעניין **הביטחון בזיהוי**: כאמור בפסק הדין בעניין ע"פ 4524/11 פלוני הנ"ל, קיים קשר רופף בלבד, בין מידת הביטחון של העד לבין מידת ההצלחה של הזיהוי. הדבר אומת בניסוי הקטן שנערך ע"י שמואלי ופרייסמן. לשם כך לא צריך חוות דעת. עם זאת, ראוי לציין כי המומחית טענה בעניין זה, שגם אם אותו עד עצמו, באותן נסיבות, זיהה אדם אחד בוודאות ואת רעהו בספק - הסבירות שהזיהוי מוטעה היא זהה לגבי שני הזיהויים (ע' 40 ש' 3-5 לפרוט'). אכן, מידת הביטחון בזיהוי היא מטעה לא פעם ואולי איננה רכיב בעל משקל כפי שנדמה. ברור כי מידת הביטחון בזיהוי, תלויה גם בטיבו של המזהה, אם הוא אדם זהיר והססן או אדם בטוח בעצמו, וכפי שהוכיחו שמואלי ופרייסמן במאמרם, הדבר תלוי בעיקר בתכונה האישיותית של "העדר תלות בשדה". עם זאת, בלתי סביר להתעלם לחלוטין מרמת הביטחון, כפי שטענה העדה, גם כאשר מדובר באותו אדם עם אותן תכונות. אין לקבל הסבר זה, וניכר כי המומחית ביקשה לרצות את הצד שהזמין אותה.

48. לעומת זאת, כאשר הופנתה המומחית לעובדה שהמתלונן ראה את הנאשם הן בתחנת האוטובוס והן עולה על רכבו - היא הסכימה כי משך החשיפה מעלה את הסבירות לזיהוי נכון (ע' 42 ש' 10-11 לפרוט').

49. בסיומה של חוות הדעת ציינה המומחית ארבעה תנאים שלטענתה מפחיתים את הסבירות לזיהוי נכון: ראשית, תנאי התאורה שאיננה תאורת יום מלאה. שנית, העובדה שהמתלונן ראה רק אדם אחד בסופו של דבר. שלישית, מערכת הציפיות המוקדמות כאשר המתלונן ראה את אותו אדם ברכבו הגנוב. רביעית, האפשרות שהוא טעה בזיהוי, כיוון שראה את הנאשם במקום גניבת הרכב כמה רגעים קודם לכן בתחנת האוטובוס.

50. כאמור לעיל, גם ללא חוות הדעת, ניתן היה לקבוע כי לפי ההלכה הפסוקה משקלו של זיהוי כזה איננו משקל גבוה. ואולם, מעבר לכך משקלה של חוות דעתה של המומחית, עוד מצומצם למינימום, כתוצאה משלוש נקודות חשובות שלא באו לידי ביטוי בחוות הדעת:

א. דר' יגר התעלמה מהעובדה שהמתלונן ראה **רק אדם אחד** עולה

לרכבו ונוסע. גם בדיווחים למשטרה בזמן אמת, מדווח המתלונן על **אדם אחד בלבד**

שגנב את רכבו. הנאשם לעומת זאת, טען כי תפס "טרמפ" עם אדם אחר. לפיכך, גם אם היה זה של המתלונן את הנאשם גופו הוא בעל משקל נמוך, הרי שעצם העובדה שאדם אחד בלבד עלה לרכב - שומטת את היסוד מגרסתו של הנאשם, כי היה "טרמפיסט" של הנהג הגנב.

ב. המומחית התעלמה מהעובדה שהמתלונן ראה כי האדם שעולה לרכבו היה עם מכנס קצר, חולצה לבנה וכיפה לבנה. נכון שתיאור בגדים איננו קונקלוסיבי. עם זאת, גם אם היה הפנים של הנאשם כמי שגנב את הרכב, הוא היה בעייתי ובעל משקל נמוך, לנוכח הציפיות המוקדמות ואפקט האישוש, הרי שתיאור הבגדים, גם אם איננו בעל משקל ניכר - מחזק את הזיהוי.

ג. גם המומחית לא טענה שמשקלו של זיהוי כזה הוא אפסי. היא רק טענה שמכלול הנסיבות מאפשר לטעון להפחתת הסבירות לזיהוי נכון. כאשר ישנן ראיות כבדות משקל לבד מהזיהוי, כמו בענייננו, הרי שגם משקל נמוך יחסית של זיהוי, די בו כדי לחזק עוד יותר את ההרשעה, שניתן היה לבססה ללא הזיהוי.

סופו של דבר

51. נוכח כל האמור לעיל, בית המשפט שוכנע מעבר לכל ספק סביר, כי רק אדם אחד גנב את הרכב בקריית גת, וכי מיד לאחר שהרכב עצר באשקלון יצא הנאשם מדלת הנהג, כאשר גרסתו הינה בלתי סבירה לחלוטין. בנסיבות אלה, ברור שהנאשם הוא שנטל את הרכב ללא רשות ונסע עימו מקרית גת לאשקלון. הנאשם הודה כי לא היה בידו רישיון נהיגה בר תוקף, ומטבע הדברים גם לא תעודת ביטוח תקפה.

52. נהיגה בפסילה - לא הוצגה בפני בית המשפט הפסילה בה נפסל הנאשם ולכן לא ניתן להרשיעו בנהיגה בזמן פסילה. אכן, הנאשם נחקר בעניין זה, ואישר כי ניתנה לו פסילה (ת/2 ש' 64-71), אולם קשה להבין בחקירתו מה היא בדיוק הפסילה, מה תוקפה ומה היה ידוע לנאשם. ראוי היה להגיש לבית המשפט את ההחלטה בדבר הפסילה, ואת האישור כי הנאשם ידע עליה. לפיכך יזכה הנאשם מחמת הספק מן העבירה של נהיגה בפסילה.

53. לנוכח כל האמור לעיל, אני מרשיע את הנאשם בעבירות של שימוש ברכב ללא רשות, בניגוד לסעיף 413 ג' סיפא לחוק העונשין תשל"ז - 1977, נהיגה ללא רישיון, בניגוד לסעיף 10 א' לפקודת התעבורה [נוסח חדש] תשכ"א - 1961, ונהיגה ללא ביטוח, בניגוד לסעיף 2 א' לפקודת ביטוח מנועי [נוסח חדש] תשל"א - 1970.

ניתן היום, כ"ח תשרי תשע"ח, 18 אוקטובר 2017 במעמד הצדדים.